

ENFORCEMENT OF FOREIGN JUDGEMENTS IN TURKEY

YABANCI MAHKEME KARARLARININ TÜRKİYE'DE TENFİZİ

CANSEV ERİNÇ İNCEKAŞ
BEKİR BERA GÖKSU

ABSTRACT

In today's developing and transforming conjuncture, disputes between parties have gained an international dimension and the implementation of judgements made in different legal orders has become an important issue. Under ordinary conditions, disputes between parties are resolved and carried out under the law of the country where the dispute arises. However, due to the increase in interaction between countries, it has become necessary to implement judicial decisions rendered in one countries in other countries. As a result, even if a dispute involving foreign elements is resolved by a national judicial body, that judgement has an effect in the countries where the parties to the dispute are resident. Judgements rendered by foreign judicial bodies have legal consequences in another country only after the recognition and enforcement procedure has been executed by the country's authorities. How the recognition and enforcement will be carried out, the procedures it will be subject to, and the resulting consequences become understood in accordance with the legal rules of the relevant country. In order for a foreign judicial judgement to take effect in Turkey, the enforcement and recognition of the judgement is necessary. This article discussed the way in which judgements rendered by foreign judicial bodies can be enforced in Turkey and the consequences of that enforcement, and the conditions under which the enforcement process take place.

ÖZET

Gelişen ve dönüşen konjonktürde taraflar arasındaki uyuşmazlıklar uluslararası bir boyut kazanmış ve farklı hukuk düzenlerinde farklı kararların uygulanması önemli bir husus haline gelmiştir. Olağan şartlarda taraflar arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın yine uyuşmazlığın çıktığı ülke hukuku tahtında çözüme kavuşturulup icra kabiliyeti kazanması sağlanmaktadır. Ancak ülkeler arasında etkileşimin artması sebebi ile farklı ülkelerde verilen yargı organı kararlarının başka ülkelerde de uygulanması ihtiyacı meydana gelmiştir. Yabancılık unsuru içeren uyuşmazlıkların ortaya çıkması neticesinde; yabancılık unsuru içeren bir uyuşmazlık ulusal bir yargı organınca çözülsede dahi yargılama sonucu tesis edilen hükmün, uyuşmazlığın tarafı olan kişilerin mukim olduğu ülkelerde de etki doğurması artık zorunlu bir hal almıştır. Yabancı yargı organlarınınca tesis edilen kararların başka bir ülkede hukuki sonuç doğurması ise ancak o ülke makamlarınca tanıma ve tenfiz prosedürü işletildikten sonra mümkün olmaktadır. Tanıma ve tenfizin ne şekilde gerçekleştirileceği, hangi usullere tabi olacağı ve sonuçları, ilgili ülkenin hukuk kuralları doğrultusunda anlam kazanmaktadır. Usulüne uygun olarak yabancı bir ülkede verilmiş olan yargı organı kararının Türkiye'de hüküm ifade edebilmesi ve uygulanabilmesi için bu kararın Türkiye'de tanınması ve tenfizi gerekmektedir. İşbu makalede yabancı yargı organları tarafından verilen kararların Türkiye'de ne şekilde tenfiz edilebileceği ve söz konusu tenfizin sonuçları ele alınacak olup, tenfiz işleminin hangi şartların gerçekleşmesi halinde gerçekleşeceği üzerinde durulacaktır.



KEYWORDS

INTERNATIONAL PRIVATE LAW AND PROCEDURE LAW, RECOGNITION PROCESS, ENFORCEMENT PROCESS, FOREIGN COURT DECISIONS, VERDICT



ANAHTAR KELİMELER

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU, TANIMA SÜRECİ, TENFİZ SÜRECİ, YABANCI MAHKEME KARARLARI, İLAM

PART 10

In order for judgements made in a foreign country to have effect in Turkey, the relevant decisions must be subject to a recognition or enforcement procedure in Turkish courts.

Yabancı bir ülkede verilen kararların Türkiye’de etki doğurması için, ilgili kararların Türk mahkemelerinde tanıma veya tenfiz prosedürüne tabi tutulması gerekmektedir.

I. INTRODUCTION

Judgements rendered by judicial bodies and arbitration proceedings are considered to fall within the scope of the sovereign right of the country where the relevant decisions are made¹, and normally only have effect within the boundaries of the law to which they are subject or the country where the decision is made. In order for judgements made in a foreign country to have effect in Turkey, the relevant decisions must be subject to a recognition or enforcement procedure in Turkish courts.

Decisions rendered by foreign judicial bodies have to be recognized and/or enforced by a national court in order to form a final judgment in Turkish law. Article 50 of International Private and Procedural Law No. 5718² (IPPL) is regulated that, “Enforcement of court decrees rendered by foreign courts in the course of civil lawsuits in Turkey which are final pursuant to the law of that foreign state shall be subject to the enforcement decision of the competent Turkish court.”

Again, Article 58 of IPPL provides that “A foreign court decree may serve as a definitive evidence or final judgment, provided that the court decides that the foreign court decree fulfills the conditions of enforcement.”

I. GİRİŞ

Yargı organları ve tahkim yargılamasında hakemler tarafından verilen kararlar, ilgili kararların verildikleri ülkenin egemenlik hakkı kapsamında değerlendirilmekte¹ ve normal şartlarda yalnızca tabi oldukları hukuk veya ilgili kararın verildiği ülke sınırları içerisinde etki doğurabilmektedir. Yabancı bir ülkede verilen kararların Türkiye’de etki doğurması için, ilgili kararların Türk mahkemelerinde tanıma veya tenfiz prosedürüne tabi tutulması gerekmektedir.

Yabancı yargı organlarıncı alınmış kararlara dayanarak, Türk Hukuku’nda kesin hüküm niteliğine haiz bir karar oluşturulabilmesi için bir ulusal mahkemenin ilgili kararı tanıması ve/veya tenfiz etmesi gerekmektedir. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun’un² (“MÖHUK”) 50. maddesi: “Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilâmların Türkiye’de icra olunabilmesi yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır.”

şeklinde düzenlenmiştir. Yine MÖHUK’un 58. maddesi: “Yabancı mahkeme ilâminin kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilâmın tenfiz şartlarını



As a rule, foreign courts and/or referee judgements, unless there is a special international agreement between Turkey and the country concerned, without being subject to any recognition and enforcement procedures do not have effect in Turkey. How recognition and enforcement are carried out and its conditions are basically stipulated in IPPL in Turkish law. Article 1 of IPPL makes the following provision:

(1) This Act regulates the law applicable to private law transactions and relations that contain a foreign element, the international jurisdiction of the Turkish courts, and the recognition and enforcement of foreign judgments.

(2) Provisions of international conventions to which the Republic of Turkey is a signatory are reserved.

According to clause 2 of Article 1 of IPPL, a Turkish court is obliged to primarily apply the provisions in international agreements to which the Republic of Turkey is a party to through IPPL provisions. While deciding a decision, if the conditions concerning the recognition and enforcement of foreign court judgements are more aggravated than those in IPPL, Turkish courts must

taşıdığıının mahkemece tespitine bağlıdır” hükmünü haizdir.

Yabancı mahkeme ve/veya hakem kararlarının, ilgili ülke ile Türkiye arasında özel bir milletlerarası antlaşma olmadıkça, herhangi bir tanıma ve tenfiz prosedürüne tabi kılınmaksızın Türkiye’de etki doğurması kural olarak mümkün olmayacaktır. Tanıma ve tenfizin ne şekilde gerçekleştirileceği ve şartları Türk Hukuku’nda temel olarak MÖHUK’ta öngörülmektedir. MÖHUK’un 1. maddesi aşağıdaki hükmü haizdir:

“(1) Yabancılık unsuru taşıyan özel hukuka ilişkin işlem ve ilişkilerde uygulanacak hukuk, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi, yabancı kararların tanınması ve tenfizi bu Kanunla düzenlenmiştir.

(2) Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır.”

MÖHUK’un 1. maddesinin 2. fıkrası uyarınca Türk mahkemesi, Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerde yer alan hükümleri MÖHUK hükümlerine göre öncelikli olarak uygulamakla yükümlüdür. Türkiye Cumhuriyeti’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalarda yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin MÖHUK’da öngörülen koşullardan daha ağır koşullar öngörülüyor ise MÖHUK’un

FOOTNOTE

¹ Aysel Çelikel, B. Bahadır Erdem, International Private Law, 15th Edition, Istanbul 2017, p. 649

² Official Gazette numbered 26728 and dated 12/12/2007.

DİPNOT

¹ Aysel Çelikel, B. Bahadır Erdem, Milletlerarası Özel Hukuk, 15. Bası, İstanbul 2017, s. 649

² 26728 sayılı ve 12/12/2007 tarihli Resmî Gazete.

PART 10

primarily take account of international agreements to which the Republic of Turkey is a party, as per clause 2 of Article 1 of IPPL³.

The Turkish court is only authorized to decide whether the recognition and enforcement conditions stipulated in international agreements or law are fulfilled. In addition to the recognition and enforcement requirements in the legislation, it is out of question for the Turkish court hearing the case to exercise its own discretionary power and decide according to other criteria⁴. In the Turkish legal system, it is not possible to examine the accuracy of the foreign court and arbitrator judgements which are the subject of recognition or enforcement in terms of merits. In other words, the judge does not examine whether the law applied to the foreign judgement subject to recognition or enforcement is chosen correctly, whether it is applied correctly, or whether the evidence is properly assessed⁵. This rule is referred to in the doctrine as the prohibition of revision. Pursuant to the principle of prohibition of revision, once a judgement is rendered in a foreign court due to the nature of the recognition and enforcement decisions, it is not possible to examine whether the judgement was made correctly or incorrectly in Turkish courts⁶. The judgement rendered by a foreign judicial body is examined by the Turkish court within the framework of the conditions specified in IPPL. In the following sections, this article reviews recognition and enforcement institutions and their prerequisites, issues related to the procedure of recognition and enforcement cases, and, lastly, issues regarding the conditions under which recognition and enforcement cannot be carried out.

II. RECOGNITION AND ENFORCEMENT INSTITUTIONS

As previously stated, in order for a judgement rendered by a foreign judicial body to acquire the effect of final judgement and conclusive evidence in Turkey, the judgement must be recognized or enforced by the Turkish courts. In practice, although a joint request is made for "recognition and enforcement" of foreign judgements, the two concepts have different qualities and consequences.

Recognition means the nationalization of a judgement rendered by a foreign judicial body.

1. maddesinin 2. fıkrası uyarınca Türk mahkemesinin karar verirken öncelikle Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmaları esas alması gerekmektedir³.

Türk mahkemesi yalnızca milletlerarası anlaşmalarda veya kanunda öngörülen tanıma ve tenfiz şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediğine dair bir takdirde bulunmaya yetkilidir. Mevzuattaki tanıma ve tenfiz şartlarına ek olarak davayı gören Türk mahkemesinin kendi takdir yetkisini kullanması ve başkaca ölçütlere göre karar vermesi söz konusu değildir⁴. Türk Hukuk sisteminde tanıma veya tenfize konu olan yabancı mahkeme ve hakem kararının esas yönünden doğruluğunun incelenmesi de söz konusu değildir. Diğer bir anlatımla, hâkim; tanıma veya tenfize konu olan yabancı karara uygulanan hukukun doğru seçilip seçilmediğini, doğru uygulanıp uygulanmadığını, delillerin doğru takdir edilip edilmediğini incelemesiz⁵. Bu kural, doktrinde revizyon yasağı ismiyle anılır. Revizyon yasağı prensibi uyarınca; tanıma ve tenfiz kararlarının niteliği gereği yabancı mahkemede karar verilmesi sonrasında, kararın doğru veya yanlış verildiğinin incelenmesi Türk mahkemelerinde yapılamayacaktır⁶. Yabancı yargı organlarına verilen karar, MÖHUK'da belirtilen şartlar dairesinde Türk mahkemesince incelenecektir. İşbu makede öncelikli olarak tanıma ve tenfiz müesseseleri ve ön şartları ardından tanıma ve tenfiz davalarının usulüne ilişkin hususlar ve son olarak tanıma ve tenfizin hangi hallerde gerçekleştirilemeyeceğine ilişkin hususlar üç temel başlık altında aşağıdaki bölümlerde incelenecektir.

II. TANIMA VE TENFİZ MÜESSESELERİ

Yukardaki bölümde de ifade edildiği üzere, yabancı bir ülke yargı oranınca verilen bir kararın Türkiye'de kesin hüküm ve kesin delil etkisi kazanabilmesi için verilen kararın Türk mahkemelerince tanınması veya tenfiz edilmesi gereklidir. Uygulamada yabancı mahkeme kararlarının "tanınması ve tenfizi" için birlikte talepte bulunulmakla birlikte, bu iki müessese birbirinden farklı niteliklere ve sonuçlara sahiptir.

Tanıma, yabancı bir yargı organınca verilen kararın millileştirilmesi demektir. Bu sayede tanınan karar, iç hukukta ve

This means that the recognized judgement becomes equivalent to a court verdict given in domestic law⁷. Enforcement, on the other hand, ensures that the foreign judgement is subject to enforcement action in the country where it is executed; recognition alone does not ensure the execution of the given judgment. Therefore, in cases where the execution of a judgment is required, an enforcement decision is required as well as recognition⁸.

While the basic content of recognition is the constitutive cases and declaratory actions, the basic content of enforcement is the actions for performance⁹. In this respect, it is possible to recognize only the determination part of a court judgement that is a verdict of performance¹⁰. In a judgement of the relevant foreign judicial body, there may be provisions of a constitutive nature in addition to the provisions that will be subject to enforcement. In such a case, instead of enforcement, the constitutive part of the judgment may be subject to recognition. However, for this, the person making the request must have a legal benefit. For example, as a result of a divorce case, alimony and custody decisions in the nature of performance given together with the divorce provision constitute the subject of the enforcement, while the constitutive divorce decision constitutes the subject of recognition. Therefore, the beneficiary of the relevant recognition and/or enforcement can only request recognition of the divorce decision¹¹. Thus, the provision regarding the recognition of the judgement rendered by the foreign judicial body has the power of conclusive evidence and final judgment in Turkish law. Enforcement also allows the execution of the provision in the nature of performance in domestic law.

A. Conditions of Recognition and Enforcement

The conditions of recognition and enforcement of foreign judicial decisions regulated in IPPL are divided into two: prerequisites and essential conditions. These conditions are the same for recognition and enforcement, except for in separate cases. This discrete situation is based on reciprocity¹². The judge and/or court that makes a decision on recognition and enforcement checks whether the conditions sought in the relevant legislation and IPPL, especially Articles 54 and 58 of IPPL, are fulfilled. Therefore, if they are fulfilled, the relevant court decides on recognition and enforcement. In addition, while examining the conditions of recognition and

rilmiş mahkeme ilamı ile eş değer hale gelmektedir⁷. Tenfiz ise, yabancı mahkeme kararının tenfiz edilen ülkede de icra muamelesine tabi olmasını sağlarken; tanıma, verilen hükmün icrasını tek başına sağlamayacaktır. Bu yüzden hükmün icrasının gerektiği durumlarda, tanınmanın yanında tenfiz kararı da gerekmektedir⁸.

Tanıma müessesesinin temel ihtivasını inşai ve tespit davaları oluşturmakta iken, tenfiz müessesesinin temel ihtivasını eda davaları oluşturmaktadır⁹. Bu minvalde de eda hükmü olan bir mahkeme kararının sadece tespit kısmının tanınması mümkündür¹⁰. İlgili yabancı yargı organı kararında tenfize konu olacak hükümlerin yanında inşai nitelikte hükümler de olabilecektir. Böyle bir durumda, tenfiz yerine hükmün inşai nitelikteki kısmı tanıma davasına konu olabilecektir. Ancak bunun için istemde bulunan kişinin hukuki menfaatinin bulunması gerekir. Örnek vermek gerekirse; boşanma davası sonucunda boşanma hükmü ile birlikte verilen eda niteliğindeki nafaka ve velayet kararları tenfizin konusunu oluştururken, inşai nitelikteki boşanma kararı tanınmanın konusunu oluşturur. Dolayısıyla ilgili tanıma ve/veya tenfiz ile ilgili menfaat sahibi kişi, sadece boşanma kararının tanınmasını talep edebilecektir¹¹. Böylece yabancı yargı organı tarafından verilen kararın tanınması ile ilgili hüküm, Türk Hukuk'unda kesin delil ve kesin hüküm kuvvetini haiz olur. Tenfiz, ayrıca eda niteliğindeki hükmün iç hukukta icrasına imkân verir.

A. Tanıma ve Tenfizin Koşulları

MÖHUK'ta düzenlenen yabancı yargı organı kararlarının tanınması ve tenfizi mekanizmalarının şartları, ön şartlar ile aslı şartlar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tanıma ve tenfiz kararı verilebilmesi için aranan bu şartlar, bir ayrık durum hariç olmak üzere tanıma ve tenfiz müesseseleri için aynı niteliktedir. Bu ayrık durum ise karşılıklılık esasidir¹². Tanıma ve tenfiz kararını verecek olan hâkim ve/veya mahkeme, MÖHUK'un 54. ve 58. maddeleri başta olmak üzere ilgili mevzuat ve MÖHUK'ta aranan koşulların yerine getirilip getirilmediğini kontrol edecektir. Bu nedenle; MÖHUK ve ilgili mevzuatta aranan koşulların yerine getirilmesi durumunda ilgili mahkeme, tanıma ve tenfiz kararı verecek

FOOTNOTE

³ Nuray Ekşi, Recognition and Enforcement of Foreign Judgements, 1. Edition, Istanbul 2013, p. 482-483.

⁴ Aysel Çelikel, B. Bahadır Erdem, International Private Law, 14th Edition, Istanbul 2016, p. 660

⁵ Çelikel/Erdem, p. 693

⁶ YIBGK, E.2010/1, K. 2012/1, T. 10.02.2012, www.kazanci.com, (Date Accessed: 15.02.2021)

⁷ Ekşi, p.1.

⁸ Ergin Nomer, International Procedure Law, Second Edition, Istanbul 2018, p. 174.

⁹ Zeynep Derya Tarman, Some Findings Regarding the Problems Encountered in Enforcement of Foreign Courts and Arbitral Awards in Turkey, MHB, Year 37, Issue 2, 2017, p.987-1012

¹⁰ Tarman, p.997

¹¹ Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman Fıganmese, International Private Law, 6th Edition, Istanbul 2018, p. 507-509

¹² Çelikel/Erdem, p. 702

DİPNOT

³ Nuray Ekşi, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, 1. Baskı, Istanbul 2013, s. 482-483.

⁴ Aysel Çelikel, B. Bahadır Erdem, Milletlerarası Özel Hukuk, 14. Bası, Istanbul 2016, s. 660

⁵ Çelikel/Erdem, s. 693

⁶ YIBGK, E.2010/1, K. 2012/1, T. 10.02.2012, www.kazanci.com, (Erişim Tarihi: 15.02.2021)

⁷ Ekşi, s.1

⁸ Ergin Nomer, Milletlerarası Usul Hukuku, 2. baskı, Istanbul 2018, s. 174.

⁹ Zeynep Derya Tarman, Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Türkiye'de Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bazı Tespitler, MHB, Yıl 37, Sayı 2, 2017, s.987-1012

¹⁰ Tarman, s.997

¹¹ Cemal Şanlı/Emre Esen/İnci Ataman Fıganmese, Milletlerarası Özel Hukuk, 6. Bası, Istanbul 2018, s. 507-509.

¹² Çelikel/Erdem, s. 702.

PART 10

enforcement, the relevant court does not examine the merits of the decision made by the foreign judicial body whose enforcement is sought, pursuant to the prohibition of "revision", which we emphasized in the previous section. Additionally, the judgement of the foreign judicial body whose recognition and/or enforcement request is rejected by the relevant court due to the failure to fulfill the conditions sought in Articles 54 and 58 of IPPL can always be presented to Turkish courts as discretionary evidence¹³.

1. Prerequisites for Recognition and Enforcement

The prerequisites for recognition and enforcement are regulated in Article 50 of IPPL. Pursuant to this regulation, in order for a Turkish court to decide on recognition or enforcement, there must first of all be a judgement rendered by foreign judicial bodies regarding a civil case and the judgement must be finalized in accordance with the laws of the foreign state in which the judgement was rendered. Accordingly, the said regulation has the following provision:

(1) Enforcement of court decrees rendered by foreign courts in the course of civil lawsuits in Turkey which are final pursuant to the law of that foreign state shall be subject to the enforcement decision of the competent Turkish court.

(2) An enforcement decision may also be

tir. Ek olarak, ilgili mahkeme tanıma ve tenfiz koşullarını incelerken, yukarıdaki bölümde de vurguladığımız "revision" yasağı gereği, tenfizi istenen yabancı yargı organı tarafından verilen kararın esasına ilişkin incelemede bulunmayacaktır. Ayrıca, MÖHUK'un 54. ve 58 maddelerinde aranan koşulların yerine getirilmemesi nedeniyle ilgili mahkemeye tanıma ve/veya tenfiz talebi reddedilen yabancı yargı organı kararı, her zaman Türk mahkemelerine takdiri delil olarak da sunulabilecektir¹³.

1. Tanıma ve Tenfizin Ön Koşulları

MÖHUK'un 50. maddesinde tanıma ve tenfizin ön koşulları düzenlenmiştir. Bu düzenleme uyarınca Türk mahkemesinin tanıma veya tenfiz kararı verebilmesi için öncelikle yabancı yargı organlarından hukuk davalarına ilişkin verilmiş bir kararın olması ve söz konusu kararın, kararın verildiği yabancı devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunması gerekmektedir. Buna göre söz konusu düzenleme aşağıdaki hükmü haizdir:

"(1) Yabancı mahkemelerden hukuk davalarına ilişkin olarak verilmiş ve o devlet kanunlarına göre kesinleşmiş bulunan ilâmların Türkiye'de icra olunabilmesi yetkili Türk mahkemesi tarafından tenfiz kararı verilmesine bağlıdır.

(2) Yabancı mahkemelerin ceza ilâm-

requested with regard to judgments on personal rights stipulated in the court decrees of foreign criminal courts.

In this context, the preconditions of recognition and enforcement are examined in the following sections.

a. Existence of a Court Decree in the Course of a Civil Lawsuit

Article 50 of IPPL does not include whether the judgement of the foreign judicial body is a judgement rendered by civil, criminal or administrative courts. What is sought is whether the content and subject of the judgement of foreign origin is a dispute that only concerns private law.

IPPL states that a judicial decisions of foreign origin should be a direct court decision. In this context, recognition and enforcement of decisions made by the administrative authorities within the scope of IPPL are, in principle, not possible. Although the concept of the court will be determined according to the law of the country where the enforcement decision is requested, this authority is also required to be a court in the country of enforcement¹⁴. In addition, non-judicial decisions in a foreign country may be subject to determination¹⁵. As a result, according to this law, it may not be possible to recognize and enforce decisions made by administrative authorities.

b. Finalization of the Relevant Judgement of the Judicial Body

Another prerequisite for a decision of recognition and enforcement by a Turkish court is that the relevant judgement is final according to the law of the country where the judgement was rendered. As a matter of fact, it is not appropriate to request enforcement of a judgement that has not been finalized in the country where the judgement was rendered, and the said request will be rejected in accordance with Article 50 of IPPL¹⁶.

The finalization of a judicial decision of foreign origin should be evaluated from two angles. The first is material certainty, the other is formal certainty. Material certainty means that the relevant dispute is resolved definitively and can no longer be subject to another case with the same parties, subject, and cause. Formal certainty, on the other hand, is that an objection can no

larında yer alan kişisel haklarla ilgili hükümler hakkında da tenfiz kararı istenebilir."

Bu kapsamda, tanıma ve tenfiz müesseselerinin ön koşulları aşağıdaki başlıklarda incelenecektir.

a. Hukuk Davasına İlişkin Verilmiş Bir Mahkeme İlamı Olması

MÖHUK'un 50. madde düzenlemesi, yabancı yargı organı kararının hukuk, ceza veya idari mahkemelerce verilmiş bir karar olup olmadığına yer vermemiş, ilgili yabancı menşeli kararın ihtiva ve konusunun yalnızca özel hukuku ilgilendiren bir uyuşmazlık olup olmamasını aramıştır.

MÖHUK uyarınca ilgili yabancı menşeli yargı kararının doğrudan mahkeme kararı olması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda, idari makamlarca verilen kararların MÖHUK kapsamında tanınması ve tenfizi kural olarak mümkün değildir. Mahkeme kavramı, tenfizi istenen kararın verildiği ülke hukukuna göre belirlenecek olsa da, bu makamın tenfiz ülkesince de mahkeme olması aranır¹⁴. Ayrıca yabancı ülkede adli nitelikte olmayan kararlar tespiti konu olabilecektir¹⁵. Sonuç olarak, idari makamlarca verilen kararların bu Kanuna göre tanıma ve tenfizi mümkün olmayabilecektir.

b. İlgili Yargı Organı Kararının Kesinleşmesi

Türk mahkemesi tarafından tanıma ve tenfiz kararının verilmesinde diğer bir ön şart ise, ilgili kararın verildiği ülke hukukuna göre ilgili kararın kesinleşmiş olmasıdır. Nitekim henüz kararın verildiği ülkede dahi kesinleşmemiş olan bir kararın tenfizin istenmesi uygun olmayacak ve söz konusu talep MÖHUK'un 50. maddesi uyarında reddedilecektir¹⁶.

Yabancı menşeli yargı kararının kesinleşmesi iki açıdan değerlendirilmelidir. Bunlardan ilki maddi kesinlik, diğeri ise şekli kesinliktir. Maddi kesinlik, ilgili uyuşmazlığın kesin olarak çözülmesi olup, artık tarafları, konusu ve sebebi aynı olan bir başka davaya konu edilememesi anlamına gelmektedir. Şekli kesinlik ise, olağan kanun yollarının hepsinin tüketilmesi nedeniyle, artık bir itirazın

FOOTNOTE

¹³ Sanlı/Esen/Ataman-Figancemeşe, p. 512, Isıl Özkan/ Uğur Tutuncubası, International Procedure Law, First Edition, Ankara 2017 p. 176.

¹⁴ Uğur Tutuncubası, Recognition of Foreign Uncontentious Proceedings in Turkish Law, 1st Edition, Ankara 2014, p. 27-31; 135-137

¹⁵ Çelikel/Erdem, p. 686.

¹⁶ Vahit Doğan, International Private Law, 5. Edition, January 2019, p. 124.



DİPNOT

¹³ Sanlı/Esen/Ataman-Figancemeşe, s. 512, Isıl Özkan/ Uğur Tutuncubası, Uluslararası Usul Hukuku, 1. Baskı, Ankara 2017 s. 176.

¹⁴ Uğur Tutuncubası, Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, 1. Baskı, Ankara 2014, s. 27-31; 135-137.

¹⁵ Çelikel/Erdem, s. 686.

¹⁶ Vahit Doğan, Milletlerarası Özel Hukuk, 5. Baskı, Ocak 2019, s. 124.

PART 10

longer be submitted because all the usual legal remedies have been exhausted. Therefore, formal certainty should be considered the settlement of the case not the dispute. In the doctrine, it is a matter of debate whether the meaning of finalization of the relevant foreign origin decision should be understood as material certainty or formal certainty, and it is considered that formal certainty is sufficient¹⁷.

2. Essential Conditions of Recognition and Enforcement

The essential conditions regarding recognition and enforcement of a foreign judgement are stipulated in Article 54 of IPPL. Article 58 regulates recognition. In this Article, reference is made to Article 54 of IPPL, and only the reciprocity requirement in sub-clause 54/1-a, which is one of the essential conditions of the enforcement institution, is not sought in the recognition process. In this context, Articles 54 and 58 of IPPL provide for the following:

ARTICLE 54-(1) The competent court shall render enforcement subject to the following conditions:

- Existence of an agreement, on a reciprocal basis between the Republic of Turkey and the state where the court decision is given or a de facto practice or a provision of law enabling the authorization of the execution of final decisions given by a Turkish court in that state,
 - The judgment must have been given on matters not falling within the exclusive jurisdiction of the Turkish courts or, in condition of being contested by the defendant, the judgment must not have been given by a state court which has accepted himself competent even if there is not a real relation between the court and the subject or the parties of the lawsuit,
 - The court decree shall not openly be contrary to public order,
 - The person against whom enforcement is requested was not duly summoned pursuant to the laws of that foreign state or to the court that has given the judgment, or was not represented before that court, or the court decree was not pronounced in his/her absence or by a default judgment in a manner contrary to these laws, and the person has not objected to the exequatur based on the foregoing grounds before the Turkish court.
- ARTICLE 58-(1) A foreign court decree may serve as a definitive evidence or final judgment, provided that the court decides that the foreign court decree fulfills the conditions of enforcement. Subparagraph (a) of Article 54 shall not apply to recognition.

yapılamaması mahiyetindedir. Dolayısıyla şekli kesinlikte uyumsuzluk değil, davanın son bulması olarak değerlendirilmelidir. Öğretide ilgili yabancı menşeli yargı organı kararının kesinleşmiş olmasından maksadın maddi kesinlik mi yoksa şekli kesinlik mi olarak anlaşılması gerektiği hususu tartışma konusu olup, şeklen kesinliğin yeterli olduğu değerlendirilmektedir¹⁷.

2. Tanıma ve Tenfizin Asli Koşulları

Yabancı mahkeme kararının tanıma ve tenfize ilişkin asli koşullar, MÖHUK'un 54. maddesinde öngörülmüştür. Tanımanın düzenlendiği 58. maddede, MÖHUK'un 54. maddesine atıf yapılmakta olup, tenfiz müessesesinin asli şartlarından sadece 54/1-a bendindeki karşılıklılık şartı tanıma sürecinde aranmayacaktır. Bu kapsamda MÖHUK'un 54. ve 58. maddeleri aşağıdaki hükümleri haizdir:

"MADDE 54 - (1) Yetkili mahkeme tenfiz kararını aşağıdaki şartlar dâhilinde verir:

- Türkiye Cumhuriyeti ile ilâmın verildiği devlet arasında karşılıklılık esasına dayanan bir anlaşma yahut o devlette Türk mahkemelerinden verilmiş ilâmların tenfizini mümkün kılan bir kanun hükmünün veya fiili uygulamanın bulunması.
 - ilâmın, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda verilmiş olması veya davalının itiraz etmesi şartıyla ilâmın, dava konusu veya taraflarla gerçek bir ilişkisi bulunmadığı hâlde kendisine yetki tanıyan bir devlet mahkemesince verilmiş olmaması.
 - Hükmün kamu düzenine açıkça aykırı bulunmaması.
 - O yer kanunları uyarınca, kendisine karşı tenfiz istenen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde çağrılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gıyabında veya yokluğunda hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması."
- "MADDE 58 - (1) Yabancı mahkeme ilâmının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi yabancı ilâmın tenfiz şartlarını taşıdığından mahkemece tespitine bağlıdır. Tanımadaki 54 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi uygulanmaz.
- İhtilafsız kaza kararlarının tanınması da aynı hükme tâbidir.
 - Yabancı mahkeme ilâmına dayanılarak Türkiye'de idari bir işlemin yapılma-

(2) The same article shall apply to the recognition of undisputed court decrees.

(3) The same procedure shall apply in concluding an administrative transaction based on a foreign court decree.

The essential conditions of recognition and enforcement are reviewed in the following sections.

a. Reciprocity (Mutuality)

By being regulating widely, the reciprocity principle, foreseen only for enforcement of a judgement rendered by foreign judicial bodies, accepts contractual, legal, and de facto reciprocity. In addition, although there is a contract or legal reciprocity, if the decision for enforcement does not have a de facto application in the country where the judgement was rendered, it cannot be enforced since the principle of reciprocity is not fulfilled¹⁸. In addition, although there is a legal or contractual reciprocity in the relevant country, the absence of any application may not constitute an obstacle to enforcement since there is as yet no such request. The principle of reciprocity is examined ex officio by the court. While examining the principle of reciprocity, the court compares the conditions in the country where the decision is requested with the conditions sought in Turkish law and if it determines that a heavier enforcement requirement than Turkish law is required, it may decide to reject the request for enforcement since the principle of reciprocity has not been fulfilled.

b. The Judgment Must have been Given on matters not Falling Within the Exclusive Jurisdiction of the Turkish Courts

The definite jurisdiction concept regulated in domestic law and the exclusive jurisdiction concept regulated in IPPL are of a different nature. While exclusive jurisdiction stated in IPPL should be understood as the related dispute is necessarily to be resolved by Turkish judiciary, some of the rules of jurisdiction accepted as definitive jurisdiction regulate that the related dispute has to be resolved in Turkey. Therefore, while evaluating the scope of the exclusive jurisdiction stipulated in IPPL as the recognition and enforcement barrier, this issue should be taken into consideration. The court is obliged to examine ex officio whether the condition reviewed under this heading is fulfilled or not¹⁹.

sında da aynı usul uygulanır."

Tanıma ve tenfiz müesseselerinin asli koşulları aşağıdaki başlıklarda incelenecektir.

a. Mütakabiliyet (Karşılıklılık)

Sadece yabancı yargı organlarınca verilen kararlarının tenfizi için öngörülen karşılıklılık esası, geniş bir şekilde düzenlenerek; sözleşmesel, kanuni ve fiili karşılıklılık kabul etmiştir. Bu hususların yanı sıra sözleşme veya kanuni karşılıklılık olmasına rağmen, tenfizi istenen kararın verildiği ülkede fiili bir uygulaması yok ise, karşılıklılık esası yerine getirilmediğinden tenfiz edilemeyecektir. Bunun yanında ilgili ülkede kanuni veya sözleşmesel karşılıklılık esası bulunmasına rağmen, henüz bu yönde bir talep olmadığından herhangi bir uygulamanın olmaması, tenfize engel bir durum teşkil etmeyebilecektir¹⁸. Karşılıklılık esası mahkemece re'sen incelenecektir. Mahkeme; karşılıklılık esasını incelerken, tenfizi istenen kararın verildiği ülkedeki şartlarla, Türk Hukuku'nda aranan şartları kıyaslayacak ve Türk Hukuku'ndan daha ağır bir tenfiz şartı gerektiğini tespit ederse, karşılıklılık esası gerçekleşmediğinden, tenfiz talebinin reddine karar verebilecektir.

b. Türk Mahkemelerinin Münhasır Yetkisine Girmeyen Bir Konuda Karar Verilmiş Olması

İç hukukta düzenlenen kesin yetki kavramı ile MÖHUK'ta düzenlenen münhasır yetki kavramları birbirinden farklı niteliktedir. MÖHUK'ta ifade edilen münhasır yetkiden anlaşılması gereken, ilgili uyumsuzluğun mutlaka Türk yargısınca görülmesi gerektiği iken, iç hukuktaki kesin yetki olarak kabul edilen yetki kurallarının bir kısmı, ilgili uyumsuzluğun mutlaka Türkiye'de görülmesini düzenlememektedir. Bu yüzden, MÖHUK'ta tanıma ve tenfiz engeli olarak öngörülen münhasır yetkinin kapsamı değerlendirilirken, bu husus dikkate alınarak yorum yapılmalıdır. Mahkeme işbu başlık altında incelenen koşulun gerçekleşip gerçekleşmediğini re'sen incelemekle yükümlüdür¹⁹.

FOOTNOTE

17 Sanli/Esen/Figanmese, p. 520-522.

18 Nomer, p. 189-191.

19 Sanli/Esen/Ataman-Figanmese, p. 534-540.

DİPNOT

17 Şanlı/Esen/Ataman-Figanmese, s. 520-522.

18 Nomer, s. 189-191.

19 Şanlı/Esen/Ataman-Figanmese, s. 534-540.

PART 10

In this context, it also falls under exclusive jurisdiction in terms of international procedural law due to it having to be heard in Turkey because of the jurisdiction rule regarding the court of the place where the property is located in actions in rem and the public nature of the jurisdiction rule in bankruptcy cases²⁰.

c. The Foreign Judgment Must not be Rendered by a Court Using Excessive Jurisdiction

In principle, each state determines the international jurisdiction of its court. In this respect, there is no internationally valid jurisdiction rule. However, while regulating this authority in the relevant state law, there are some drawbacks to the subjective rules that it imposes just to authorize its own court. However, as is known, a dispute involving a foreign element may result in more than one country authorizing itself. On the other hand, when regulating the international jurisdiction of their courts, states must determine this jurisdiction according to objective criteria. Otherwise, the jurisdiction rules will cause the defendant to move away from the natural judge. As a matter of fact, this situation may constitute a violation of the principle of fairness²¹.

IPPL does not allow this matter and stipulates that a foreign court authorizing itself without an objective connection with the subject of the dispute as an enforcement obstacle. Accordingly, in the cases where the decision of foreign origin requested for enforcement that was rendered without a substantial connection with the subject and parties of the dispute is applied for enforcement in Turkey and the objection of excessive jurisdiction is submitted by the defendant, the Turkish court will be able to examine this issue. Here, contrary to other enforcement obstacles, the judge will examine this issue if the defendant has an objection in this direction, not ex officio²².

d. The Judgement Shall not Openly be Contrary to Public Order

A judgement is a decision that ends a dispute between parties as a result of a lawsuit²³. While IPPL looks for the judgement not to contradict the Turkish public order as a barrier to recognition and enforcement, it has kept this in a narrower scope than the public order regu-

Bu kapsamda iç hukukta düzenlenen, Türkiye'deki taşınmazın aynına ilişkin davalarda, taşınmazın bulunduğu yer mahkemesine ilişkin yetki kuralı ile iflas davalarında yetkinin de kamusal niteliği gereği, mutlaka Türkiye'de görülmesi gerektiğinden, milletlerarası usul hukuku anlamında da münhasır yetkiye girmektedir²⁰.

c. Kararın Aşkın Yetkili Mahkemeden Verilmemiş Olması

Kural olarak her devlet, kendi mahkemesinin milletlerarası yetkisini kendisi belirlemektedir. Bu açıdan uluslararası alanda geçerli olan bir yetki kuralı mevcut değildir. Bununla birlikte bu yetkinin ilgili devlet hukukunda düzenlenirken sırf kendi mahkemesini de yetkili kılmak için getirdiği sübjektif kuralların birtakım sakıncaları bulunmaktadır. Ancak bilindiği üzere, yabancılik unsuru içeren bir uyumsuzluk, birden fazla ülkenin kendisini yetkili kılması sonucunu doğurabilir. Ancak devletlerin, kendi mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenlerken, bu yetkiyi objektif kriterlere göre belirlemesi gerekir. Aksi durumda yetki kuralları, davalının tabii hakiminden uzaklaşmasına neden olacaktır. Nitekim bu durum, hakkaniyet ilkesine de aykırılık teşkil edebilecektir²¹.

MÖHUK da bu hususa müsaade etmemiş ve yabancı ülke mahkemesinin, uyumsuzluk konusuyla objektif bir bağ olmadan kendisini yetkili kılmasını, bir tenfiz engeli olarak öngörmüştür. Buna göre tenfizi istenen yabancı menşeli kararın verildiği ülkenin, uyumsuzluğun konusu ve tarafları ile arasında esaslı bir bağ olmadan gördüğü davaların Türkiye'de tenfizi istenmesi durumunda ve davalının da aşkın yetki itirazını ileri sürmesi halinde, Türk mahkemesi bu hususu inceleyebilecektir. Burada diğer tenfiz engellerinin aksine hâkim re'sen değil, davalının bu yönde bir itirazı olması halinde bu hususu inceleyecektir²².

d. Hükmün Türk Kamu Düzenine Açıkça Aykırı Olmaması

Hüküm, dava sonucunda tarafların uyumsuzluğunu sona erdiren bir karardır²³. MÖHUK, tanıma ve tenfiz engeli olarak hükmün Türk kamu düzenine aykırı olmamasını ararken, bunu kanunlar ihtilafında düzenlenen MÖHUK'un 5. maddesinde düzenlenen kamu düzeninden daha dar kapsamda tutmuştur.

lated in Article 5 of IPPL, which is regulated in the conflict of laws. While here, in the event that the judgement whose recognition and enforcement is requested is accepted, the effects of the relevant judgement on Turkish public order are considered in relation to inconveniences that may occur in Turkish public order, if a foreign law is applied to a dispute in a lawsuit lodged in Turkey.

Although there is no clear definition of the concept of public order, what should be understood from the public order is that it should not be contrary to the basic principles and guidelines of Turkish law, the fundamental rights and freedoms regulated by the Constitution, and the general morality of Turkish society²⁴. In some cases, the execution of a judgement rendered by a foreign judiciary may constitute a violation of Turkish public order. It is possible to consider such situation in the case of export-import prohibitions valid in Turkish law. In Turkish law, non-compliance with directly applied rules of Turkish law in the recognition and enforcement of foreign court judgements is not regulated as a barrier to enforcement. According to an opinion in the doctrine, if the decision requested for enforcement is contrary to the directly applied rule of Turkish law, this situation will also violate Turkish public order, and, in this case, there may be a situation that prevents enforcement²⁵. However, the concepts of public order and directly applied rules differ, and whether the violation of the directly applied rule of Turkish law in a foreign court judgement will be included in the concept of public order will need to be determined by the court according to each concrete case²⁶.

As can be understood, the nature of the concept of public order can change. In time, new issues may come into the scope of this concept, and an issue that had previously been seen as contrary to public order may not currently constitute a contradiction²⁷. Therefore, when examining the issue of public order, the court hearing the enforcement action will have to consider the moment of recognition and enforcement, not the moment when the foreign court judgement was rendered.

The issue that the court hearing the enforcement action should pay attention to while examining this requirement is whether the provision will openly constitute a violation of public order in the case of recognition and enforcement. As a matter of fact, in accordance with the revision prohibition, a Turkish judge cannot examine the merits

Burada tanıma ve tenfizi istenen hükmün kabul edilmesi durumunda, ilgili hükmün Türk kamu düzeninde ortaya çıkaracağı etkileri esas alınmış iken, kanunlar ihtilafında düzenlenen kamu düzeni, Türkiye'de açılmış olan bir davadaki uyumsuzluğa yabancı hukukun uygulanması halinde, Türk kamu düzeninde oluşabilecek sakıncalar ile ilgilidir.

Kamu düzeni kavramının kesin bir tanımı olmamakla birlikte, kamu düzeninden; Türk Hukuku'nun temel ilke ve prensiplerine, Anayasa ile düzenlenmiş olan temel hak ve özgürlükler ile Türk toplumunun genel ahlakına aykırı olmaması anlaşılmaktadır²⁴. Bazı hallerde ise yabancı yargı organı kararının icrası Türk kamu düzenine aykırılık teşkil edebilecektir. Bu durumun, özellikle Türk Hukuku'nda geçerli olan ihracat-ithalat yasakları halinde görülmesi mümkün olabilir. Hukukumuzda yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizinde Türk Hukuku'nun doğrudan uygulanan kurallarına riayet edilmemesi bir tenfiz engeli olarak düzenlenmemiştir. Doktrinde bir görüşe göre; tenfizi istenen kararın Türk Hukuku'nun doğrudan uygulanan kuralına aykırı olması halinde, bu durum Türk kamu düzenini de ihlal edeceğinden, bu kapsamda tenfize engel bir durum söz konusu olabilecektir²⁵. Ancak kamu düzeni ile doğrudan uygulanan kurallar birbirinden farklı kavramlar olup, yabancı mahkeme kararında Türk Hukuku'nun doğrudan uygulanan kuralına aykırılığın kamu düzeni kavramına girip girmeyeceğinin, mahkemece somut olaya göre belirlenmesi gerekecektir²⁶.

Anlaşılabacağı üzere kamu düzeni kavramının mahiyeti değişebilmektedir. Zamanla bu kavramın kapsamına yeni hususlar girebileceği gibi, daha öncesinde kamu düzenine aykırı olarak görülen bir husus, halihazırda bir aykırılık teşkil etmeyebilir²⁷. Bu yüzden tenfiz davasını gören mahkemenin kamu düzeni hususunu incelerken yabancı mahkeme kararının verildiği anı değil, tanıma ve tenfiz anını esas alması gerekecektir.

Tenfiz davasını gören mahkemenin bu şartı incelerken dikkat etmesi gereken husus, hükmün tanıma ve tenfizi halinde kamu düzenine açıkça bir aykırılık teşkil edip etmeyeceğidir. Nitekim revizyon yasağı gereği Türk hâkimi, tenfizi istenen yabancı mahkeme kararının esasını inceleyemez. Bu

FOOTNOTE

20 Sanli/Esen/Ataman-Figamese, p.536.

21 Doğan, p. 132-133.

22 Sanli/Esen/Ataman-Figamese, p. 536.

23 Nomer, p. 200-201.

24 Celikel/Erdem, p.727-728.

25 Cemile Demir Gökayla, Public Order in The Recognition and Enforcement of Foreign Judgements, 1. Edition, Ankara 2001, p. 278-280.

26 Hatice Özdemir Kocasakal, Directly Applied Rules and Their Impacts on Agreements, 1. Edition, İstanbul 2001, p. 18-21; 50-52.

27 Ekşi, p. 280.

DİPNOT

20 Sanli/Esen/Ataman-Figamese, s. 536.

21 Doğan, s. 132-133.

22 Sanli/Esen/Ataman-Figamese, s. 541.

23 Nomer, s. 200-201.

24 Celikel/Erdem, s. 727-728.

25 Cemile Demir Gökayla, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizde Kamu Düzeni, 1. Baskı, Ankara 2001, s. 278-280.

26 Hatice Özdemir Kocasakal, Doğrudan Uygulanan Kurallar ve Sözleşmeler Üzerindeki Etkileri, 1. Baskı, İstanbul 2001, s. 18-21; 50-52.

27 Ekşi, s. 280.

PART 10

of the foreign judgement requested for enforcement. That is why, although the application of a different provision from Turkish law or even the application of Turkish law is decided in the judgement to be enforced, the incorrect or incomplete application of the relevant law does not constitute a reason for refusal of enforcement²⁸.

In addition, it may not be enough to look at the provision clause in determining a violation of public order. Besides, as an exception to the prohibition of revision, there may be cases where the merit and justification of the decree should be considered. Examples include the documents taken as a basis in the issuance of the verdict being fake, the non-existence of a causal link between the material facts and the verdict, or the court being a ban reason according to that law. As a matter of fact, since it is not possible to determine whether the decree clause violates public order in these cases, it may be required to get into the merit of the judgement exceptionally. This issue should not be considered within the scope of the revision prohibition²⁹.

Since these cannot acquire the effect of final judgement and conclusive evidence in Turkish law as long as the recognition and enforcement decision is not given in Turkey, a case can be opened due to the same dispute. If a lawsuit in Turkey has been filed concerning the same dispute as a recognition and enforcement action, the court handling the dispute will have to consider the recognition and enforcement action as a preliminary or a prejudicial issue. If the relevant court does not consider the enforcement action filed as a prejudicial issue

yüzdendir ki; Türk Hukuku'ndan farklı bir hükmün uygulanması hatta tenfizi istenen kararda Türk Hukuku'nun uygulanmasına karar verilmesine rağmen ilgili hukukun yanlış veya eksik uygulanması, tenfizin reddi için de bir neden oluşturmaz²⁸.

Ek olarak, kamu düzenine aykırılığın tespitinde sadece hüküm fıkrasına bakılması yetmeyebilir. Ayrıca revizyon yasağının istisnası olarak, hükmün esasına, gerekçesine de bakılması gereken haller olabileceği söylenmektedir. Bunlara örnek olarak; ilamın verilmesinde esas alınan belgelerin sahte olması, maddi vakialar ile hüküm fıkrası arasında illiyet bağının mevcut olmaması, mahkemenin o hukuka göre men sebebi olması gibi örnekler verilebilir. Nitekim bu hallerde hüküm fıkrasının, kamu düzenine aykırılığının tespiti mümkün olamayacağından, istisnai olarak hükmün esasına girilmesi gerekebilir. Bu husus revizyon yasağı kapsamında değerlendirilmemelidir²⁹.

Yabancı ülke kararı hakkında Türkiye'de tanıma ve tenfiz kararı alınmadığı müddetçe, hukukumuzda kesin hüküm ve kesin delil etkisi olamayacağından, aynı uyuşmazlık nedeniyle Türkiye'de de bir dava açılabilir. Eğer tanıma ve tenfiz davası ile birlikte, aynı uyuşmazlık hakkında Türkiye'de de bir dava açılmış ise, böyle bir durumda uyuşmazlığa bakan mahkemenin tanıma ve tenfiz davasını bir ön sorun yahut bir bekletici mesele olarak görmesi gerekecektir. İlgili mahkemenin açılan tenfiz davasını bekletici mesele ola-

and both cases are heard at the same time the first finalized judgement will constitute an obstacle to a judgement being taken in the other court due to the effect of final judgment. However, despite the finalized judgement, if the other case is continued and this judgement is finalized, this matter will constitute the result of the restoration of the trial under Article 375/1-ğ of Civil Procedure Law (CPL) dated 12 January 2011 and numbered 6100 published in the Official Gazette dated February 4, 2011 and numbered 27836. In such a case, the second judgement will be annulled in accordance with Article 380 of the CPL³⁰. The Turkish court will examine ex officio whether the judgement of foreign origin is clearly contrary to public order or not. In addition, if a certain part of the relevant judgement constitutes a violation of public order, the court may also give a partial enforcement decision³¹.

rak görmeyip her iki davanın da aynı anda görülmesi halinde ise; ilk kesinleşen karar, kesin hüküm etkisi nedeniyle diğer mahkemede bir karar verilmesine engel oluşturacaktır. Ancak kesinleşen mahkeme kararına rağmen, her nasılsa, diğer davaya da devam edilmesi ve bu kararın da kesinleşmesi durumunda, bu husus 4 Şubat 2011 tarihli ve 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan 12 Ocak 2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun ("HMK") 375/1-ğ maddesi tahtında yargılamanın iadesi sonucunu oluşturacaktır. Böyle bir durumda HMK'nın 380. maddesi gereği ikinci hükmün iptaline karar verilir³⁰. Türk mahkemesi, yabancı menşeli hükmün açıkça kamu düzenine aykırı olup olmadığını re'sen inceleyecektir. Ayrıca ilgili hükmün belli bir kısmı kamu düzenine aykırılık teşkil ediyorsa, mahkeme kısmen tenfiz kararı da verebilecektir³¹.

The determination of whether the defendant's right to defence has been violated is determined by the laws of the country where the judgement was rendered.

Davalının savunma hakkının ihlal edilip edilmediğinin tespiti ise, kararın verildiği ülkenin kanunlarına göre belirlenecektir.

e. Compliance with Defense Rights

Failure to comply with the right to defence constitutes an obstacle to the enforcement of the decision. However, IPPL examined this condition dependent on the objection of the person (defendant) against whom enforcement was requested. The determination of whether the defendant's right to defence has been violated is determined by the laws of the country where the judgement was rendered³².

In case of an objection by the defendant, if the court hearing the enforcement action determines that the defendant was not duly summoned according to the laws of the place where the judgement was rendered or was not represented in that court or the judgement about

e. Savunma Haklarına Uyulmuş Olması

Savunma hakkına riayet edilmemiş olması, kararın tenfizine engel teşkil eder. Ancak MÖHUK bu koşulun mahkemece incelenmesini, aleyhine tenfiz istenen kişinin (davalı) itirazına bağlı tutmuştur. Davalının savunma hakkının ihlal edilip edilmediğinin tespiti ise, kararın verildiği ülkenin kanunlarına göre belirlenecektir³².

Davalının itirazı halinde tenfiz davasını gören mahkeme, kararın verildiği yer kanunlarına göre usulüne uygun olarak çağırılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut o yer kanunlarına aykırı bir şekilde giyabında hüküm verilmiş olduğunu tes-

FOOTNOTE

28 Sanlı/Esen/Ataman-Figanmese, p. 547.

29 Sanlı/Esen-Figanmese, p. 547.

30 Çelikel/Erdem, p. 731.

31 Nomer, p. 215.

32 Nomer, p. 210.



DİPNOT

28 Sanlı/Esen/Ataman-Figanmese, s. 547.

29 Sanlı/Esen/Ataman-Figanmese, s. 547.

30 Çelikel/Erdem, s. 731.

31 Nomer, s. 215.

32 Nomer, s. 210.

PART 10

the defendant was rendered in their absence contrary to the laws of that place, it will reject the request for recognition and enforcement. Therefore, the failure of a defendant who does not respond to a duly notified lawsuit petition to use this right originates from themselves. This situation does not constitute a violation of the right. However, although these conditions, which are enumerated in clause  of Article 54 of IPPL, have not been duly done, if the defendant has been able to use his right to defence in court, it will no longer mean that the right to defence has been violated. Another point that should be considered here is that since the violation of the right to defence is only examined in accordance with the procedural law of the court that rendered the judgement, if there is a serious violation of the right to defence within the scope of Turkish procedural law, the court can reject the enforcement request on the grounds of violation of Turkish public order, ex officio without the need for any objection³³.

In the event that the defendant objects to the violation of his right to defence, the obligation to prove the contrary will be with the plaintiff requesting enforcement. As a matter of fact, the defendant cannot be expected to prove a negative situation and it is also the plaintiff who has a legal interest in the acceptance of the enforcement request. Therefore, it must be the plaintiff who proves that the right of defence has been complied with.

III. PROCEDURE IN RECOGNITION AND ENFORCEMENT CASES

The conditions sought in recognition and enforcement are the same, except for the reciprocity condition, as explained in detail in the above sections. Therefore, in a request for enforcement, the judge will also seek fulfilment of the reciprocity requirement. Again, considering the conditions that IPPL seeks for recognition and enforcement, the judge will examine the conditions ex officio, except in cases of excessive jurisdiction and where the right to defence is violated. Therefore, the objections that a defendant can make are failure to fulfil these conditions and the fulfilment of the foreign court verdict partially or complete-

pit ederse, tanıma ve tenfiz talebini reddedecektir. Dolayısıyla usulüne uygun olarak tebliğ edilen dava dilekçesine cevap vermeyen davalının, bu hakkını kullanamaması kendisinden kaynaklanmaktadır. Bu durum hakkın ihlalini oluşturmaz. Bununla birlikte, MÖHUK'un 54 maddesinin  bendinde sayılan bu şartlar usulüne uygun yapılmamış olmasına rağmen; davalı, mahkemede savunma hakkını kullanabilmiş ise, artık savunma hakkının ihlal edildiği anlamına gelmeyecektir. Burada dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise; savunma hakkının ihlali, sadece kararı veren mahkemenin usul hukukuna göre inceleneceğinden, eğer ki Türk Usul Hukuku'nun kapsamına giren bir savunma hakkının ağır bir şekilde ihlali var ise, mahkeme herhangi bir itiraza gerek olmadan re'sen Türk kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle tenfiz talebini reddedebilecektir³³.

Savunma hakkının ihlal edildiği yönünde davalının itirazının olması halinde, aksinin ispatı tenfiz talebinde bulunan davacıda olacaktır. Nitekim davalıdan olumsuz bir durumu ispatlaması beklenemeyeceği gibi, tenfiz talebinin kabul edilmesinde hukuki yarar sahibi de davacıdır. Dolayısıyla savunma hakkına uyulmuş olduğunu ispat edecek taraf davacı olmalıdır.

III. TANIMA VE TENFİZ DAVALARINDA USUL

Tanıma ve tenfizde aranan koşullar yukarıdaki bölümlerde detaylıca izah ettiğimiz üzere karşılıklılık şartı hariç aynıdır. Bu yüzden tenfiz talebinde hâkim, ayrıca karşılıklılık şartının gerçekleşmesini arayacaktır. Yine MÖHUK'un tanıma ve tenfiz için aradığı koşullardan; aşkın yetki hali ile savunma hakkının ihlal edilmesi halleri dışında, hâkim şartları re'sen inceleyecektir. Dolayısıyla davalının yapabileceği itirazlar; bu şartların gerçekleşmediği ile yabancı mahkeme ilamının kısmen veya tamamen yerine getirilmiş olması yahut yerine getirilmesine engel bir sebebin ortaya çıkması halleridir. Tanıma ve tenfiz davaları basit yargılama usulüne tabidir. Dolayısıyla ta-

ly, or the occurrence of a reason that prevents it from being fulfilled. Recognition and enforcement cases are subject to the simple procedure of trial. Therefore, the parties state their demands and objections in their petition and response. In addition, every related person with legal benefit will be able to file a recognition and enforcement action.

A. Competent and Authorized Court

According to Article 51 of IPPL, the competent court for recognition and enforcement cases is the first instance courts. In matters pertaining to family law, the recognition and enforcement case will be filed in family courts in accordance with clause 2 of Article 4 of Establishment, Duties and Trial Procedures of Family Courts Law No. 4787. Again according to Article 51 of IPPL, The competent court is the court in the place of the defendant's domicile residence if he/she does not have a habitual residence in Turkey, or from one of the courts in İstanbul, Ankara, or İzmir if he/she does not have a domicile residence in Turkey. Therefore, if there is no objection in this regard in the defendant's reply petition, the court of the place where the case was filed in a place other than the counted places will also become competent.

B. Judgement

The Turkish court can make three types of decisions after examining the recognition and enforcement conditions. First, it can reject the request. Secondly, it can accept the request for recognition and enforcement, and, finally, it can partially decide on recognition and enforcement³⁴. In the event that the request is accepted partially or completely, it shall have the quality of final judgment and conclusive evidence in Turkish law from the moment the foreign court judgement is finalized. In other words, the moment of the effect of the judgement is not the moment when the judgement of recognition and enforcement is made but the moment when the judgement rendered by a foreign judicial body becomes final in its country. Therefore, the recognized judgement will bear legal consequences from the date of its estab-

raflar dava ve cevap dilekçelerinde talep ve itirazlarını belirtecektir. Ayrıca tanıma ve tenfiz davasını hukuki yararı olan her ilgili açabilecektir.

A. Görevli ve Yetkili Mahkeme

Tanıma ve tenfiz davalarında görevli mahkeme, MÖHUK'un 51. maddesine göre, asliye mahkemeleridir. Aile hukukuna ilişkin hususlarda ise tanıma tenfiz davası 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 4. maddesinin 2. fıkrası uyarınca aile mahkemelerinde açılacaktır. Yetkili mahkeme ise, yine MÖHUK 51. Maddesine göre davalının Türkiye'de yerleşim yeri yoksa sakın olduğu yer mahkemesi, eğer sakın olduğu bir yer de yoksa İstanbul, Ankara veya İzmir mahkemelerinden biridir. Burada dikkat edilecek husus yetki itirazının HMK'nın 116/1-a maddesi gereği ilk itiraz olması sebebi ile karşı tarafça cevap dilekçesinde ileri sürülmesidir. Bu nedenle; davalının cevap dilekçesinde bu yönde bir itiraz olmaması durumunda, sayılan yerlerden bir başka yerde açılan yer mahkemesi de yetkili hale gelecektir.

B. Karar

Türk mahkemesi tanıma ve tenfiz şartlarını inceledikten sonra, üç türlü karar verebilir. Birincisi talebi reddeder. İkincisi tanıma ve tenfiz talebini kabul eder ve son olarak kısmen tanıma ve tenfiz kararı verebilir³⁴. Talebin kısmen veya tamamen kabulü halinde, yabancı mahkeme kararının kesinleştiği andan itibaren, karar, Türk Hukuku'nda kesin hüküm ve kesin delil vasfına sahip olur. Yani kararın etki anı tanıma ve tenfiz kararının verildiği an olmayıp, yabancı yargı organı kararının ülkesinde kesinleştiği andır. Bu yüzden tanınan karar, tesis edildiği tarihten itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Belirtmek gerekir ki, boşanmanın fer'isi gibi boşanma kararının tanınması ve tenfizi so-

FOOTNOTE

33 Sanlı/Esen/Ataman-Figamese, p. 557

34 Nomer, p. 217.

DİPNOT

33 Şanlı/Esen/Ataman-Figamese, s. 557.

34 Nomer, s. 217.

PART 10

ishment. It should be noted that recognition and enforcement of a divorce decision can be requested as the secondary of the divorce; limitation periods in terms of alimony and material and moral compensation start from the moment of recognition³⁵.

IV. CONCLUSION

The issue of recognition and enforcement of judgments rendered by foreign state courts is a matters considered within the scope of procedural law. Therefore, as in other matters related to procedural law, the law of the country where recognition and enforcement will take place will be exercised in this field. The Turkish court to which the request for the recognition and enforcement of the judgments rendered by foreign courts is directed has to apply the procedures and conditions in its own law and reach a result.

Recognition and enforcement procedures, which are directed toward attributing legal effect to foreign court judgments in Turkey, are, as a rule, an issue that is resolved within the scope of the provisions of IPPL. However, if there are bilateral or multilateral international agreement provisions to which Turkey is a party and regarding the recognition and enforcement requests brought before the judge who has the enforcement action, he/she must first apply the provisions of the relevant agreement. As a matter of fact, this is required by the fifth clause of Article 90 of the Constitution, which stipulates that the provisions of international agreements will be applied with priority in cases of contradiction between the provisions of the international agreement regarding the fundamental rights and freedoms and to which Turkey is a party and the provisions of the law and the second clause of Article 1 of IPPL, which regulates that the matters that are in the scope of the provisions of the international agreements that our country is a party to, are reserved.

The common essential conditions sought in IPPL for the recognition and enforcement of foreign judgments can be listed as: the judgement not being given on a matter, which falls within the exclusive jurisdiction of Turkish courts, not being rendered by an authorized state court, not having a real relation with the subject and parties of the case and respect to defence rights.

In order for the last two conditions to be taken into account by the court hearing the

nucu talep edilebilecek; nafaka, maddi ve manevi tazminatlar açısından zama-naşımı süreleri, tanıma anından itibaren başlayacaktır³⁵.

IV. SONUÇ

Yabancı devlet mahkemelerince tesis olunan ilamların tanınması ve tenfizi hususu usul hukuku kapsamında mütalaa edilen konulardandır. Dolayısıyla, usul hukukuna ilişkin diğer meselelerde olduğu gibi bu alanda da tanıma ve tenfizin gerçekleştirileceği ülkenin hukuku işletilecektir. Yabancı mahkemelerce verilen ilamların tanınması ve tenfizi istemi yöneltilen Türk mahkemesi, kendi hukukunda var olan usul ve şartları tatbik edip bir neticeye ulaşmak durumundadır.

Ülkemizde yabancı mahkeme ilamlarına hukuki etki atfetmeye yönelik tanıma ve tenfiz işlemleri, kural olarak MÖHUK hükümleri kapsamında çözümlenen bir meseledir. Ancak, tenfiz davasını gören hâkim; önüne gelen tanıma ve tenfiz istemleri hakkında ülkemizin taraf olduğu iki veya çok taraflı milletlerarası sözleşme hükümleri bulunması halinde, öncelikli olarak ilgili sözleşme hükümlerini uygulamak zorundadır. Nitekim; ülkemizin taraf olduğu temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası sözleşme hükümleri ile kanun hükümleri arasında tenakuzun bulunması halinde, milletlerarası sözleşme hükümlerinin öncelikli olarak uygulanacağını öngören Anayasa'nın 90. maddesinin beşinci fıkrası ile ülkemizin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümlerinin kapsamına giren konular itibarıyla saklı olduğunu düzenleyen MÖHUK'un 1. maddesinin ikinci fıkrası bunu gerektirmektedir.

Yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi için MÖHUK'ta aranan ortak asli koşullar; yabancı mahkeme ilamının Türk kamu düzenine açıkça aykırılık teşkil etmemesi, Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine giren bir konuda verilmemiş olması, davanın konusu ya da taraflarla gerçek ilişkisi bulunmamasına rağmen kendisini yetkili addeden devlet mahkemesince tesis edilmemiş olması ve savunma haklarına riayet edilmiş bulunması şeklinde sıralanabilmektedir. Bahsedilen son iki şartın tenfiz davasını gören mahkemece dikkate alınması için aleyhine tanıma ve tenfiz isteminde bulunan kişinin itirazı gerekmektedir. MÖHUK, yabancı mahkeme ilamlarının tenfizi için ayrıca karşılıklı

enforcement action, the objection of the person against whom the recognition and enforcement is requested is required. IPPL also seeks the condition of reciprocity for the enforcement of foreign court verdicts. The conditions in question will only apply to enforcement requests. Accordingly, there should be contractual, legal or de facto reciprocity between the state in which the court verdict subject to the request for enforcement is established and Turkey regarding the enforcement of court decisions. It is possible for judgments rendered by foreign judicial authorities under these conditions to be executed in Turkey, and in order to for relevant judgement to be executable, it has to be subject to recognition and/or enforcement procedures. Thus, it is possible to implement many different international legal judgements in Turkey.

lık şartını aramaktadır. Söz konusu koşullar yalnızca tenfiz istemleri hakkında uygulanacaktır. Buna göre; tenfiz istemine konu edilen mahkeme ilamının, tesis edildiği devlet ile ülkemiz arasında mahkeme kararlarının tenfizi konusunda akdi, kanuni veya fiili bir karşılıklılığın bulunması gerekmektedir. Söz konusu şartlar dahilinde yabancı yargı organlarınınca verilen kararların Türkiye'de icra edilmesi mümkün olup, ilgili kararın icra kabiliyeti kazanabilmesi için tanıma ve/veya tenfiz prosedürlerine tabi tutulması gerekmektedir. Böylelikle, uluslararası birçok farklı hukuki kararın Türkiye'de uygulanabilmesi mümkün olabilmektedir.

BIBLIOGRAPHY

- AYSEL ÇELİKEL, B. BAHADIR ERDEM, International Private Law, 15th Edition, Istanbul 2017
- CEMAL ŞANLI/EMRE ESEN/İNCİ ATAMAN FİĞANMEŞE, International Private Law, 6. Edition, Istanbul 2018
- CEMİLE DEMİR-GÖKYAYLA, Public Order In The Recognition and Enforcement of Foreign Court Judgements, Seckin Publishing House, Ankara 2001.
- ERGİN NOMER, International Procedure Law, Beta Publishing House, 2. Edition, Istanbul 2018
- HATİCE ÖZDEMİR-KOCASAKAL, Directly Applied Rules and Their Impact on Agreements, Galatasaray University Publications, Istanbul 2001.
- NURAY EKŞİ, Recognition and Enforcement of Foreign Court Judgements, Beta Publishing Houe, 1. Edition, Istanbul 2013
- UĞUR TUTUNCUBASI, Recognition of Foreign Ex Parte Proceeding Judgements in Turkish Law, 1st Edition, Adalet Publishing House, Ankara 2014
- UĞUR TUTUNCUBASI, "Innovations Regulated by Decree-Law No. 690 on the Recognition of Foreign Decisions in Turkish Law", Dokuz Eylül University Faculty of Law Journal, Vol: 19, Number: 2, 2017, p. 103-127.
- VAHİT DOĞAN, International Private Law, Savaş Publishing House, 5. Edition, January 2019
- ZEYNEP DERYA TARMAN, Some Findings Regarding the Problems Encountered in Enforcement of Foreign Courts and Arbitral Awards in Turkey, MHB, Year 37, Issue 2, 2017, p.987-1012

KAYNAKÇA

- AYSEL ÇELİKEL, BAHADIR ERDEM, Milletlerarası Özel Hukuk, Beta Yayınevi, 15. Baskı, İstanbul 2017.
- CEMAL ŞANLI, EMRE ESEN, İNCİ ATAMAN-FİĞANMEŞE, Milletlerarası Özel Hukuk, Beta Yayınevi, 6. Baskı, İstanbul 2018.
- CEMİLE DEMİR-GÖKYAYLA, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizde Kamu Düzeni, Seçkin Yayınevi, Ankara 2001.
- ERGİN NOMER, Milletlerarası Usul Hukuku, Beta Yayınevi, 2. baskı, İstanbul 2018.
- HATİCE ÖZDEMİR-KOCASAKAL, Doğrudan Uygulanan Kurallar ve Sözleşmeler Üzerindeki Etkileri, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2001.
- NURAY EKŞİ, Yabancı Mahkeme Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, Beta Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul 2013.
- UĞUR TÖTÖNCÜBAŞI, Yabancı Çekişmesiz Yargı Kararlarının Türk Hukukunda Tanınması, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- UĞUR TÖTÖNCÜBAŞI, "Yabancı Kararların Türk Hukukunda Tanınması Konusunda 690 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Düzenlenen Yenilikler", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 19, Sayı: 2, 2017, s. 103-127.
- VAHİT DOĞAN, Milletlerarası Özel Hukuk, Savaş Yayınevi, 5. baskı, Ocak 2019.
- ZEYNEP DERYA TARMAN, Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Türkiye'de Tenfizinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bazı Tespitler, MHB, Yıl 37, Sayı 2, 2017, s.987-1012.

FOOTNOTE

35 Nomer, p.217.

DİPNOT

35 Nomer, s. 217.